

ගිණුම් හා මූල්‍යකරණය

D. Lasith Randika
Assistant Bursar / Accounts
University of Ruhuna

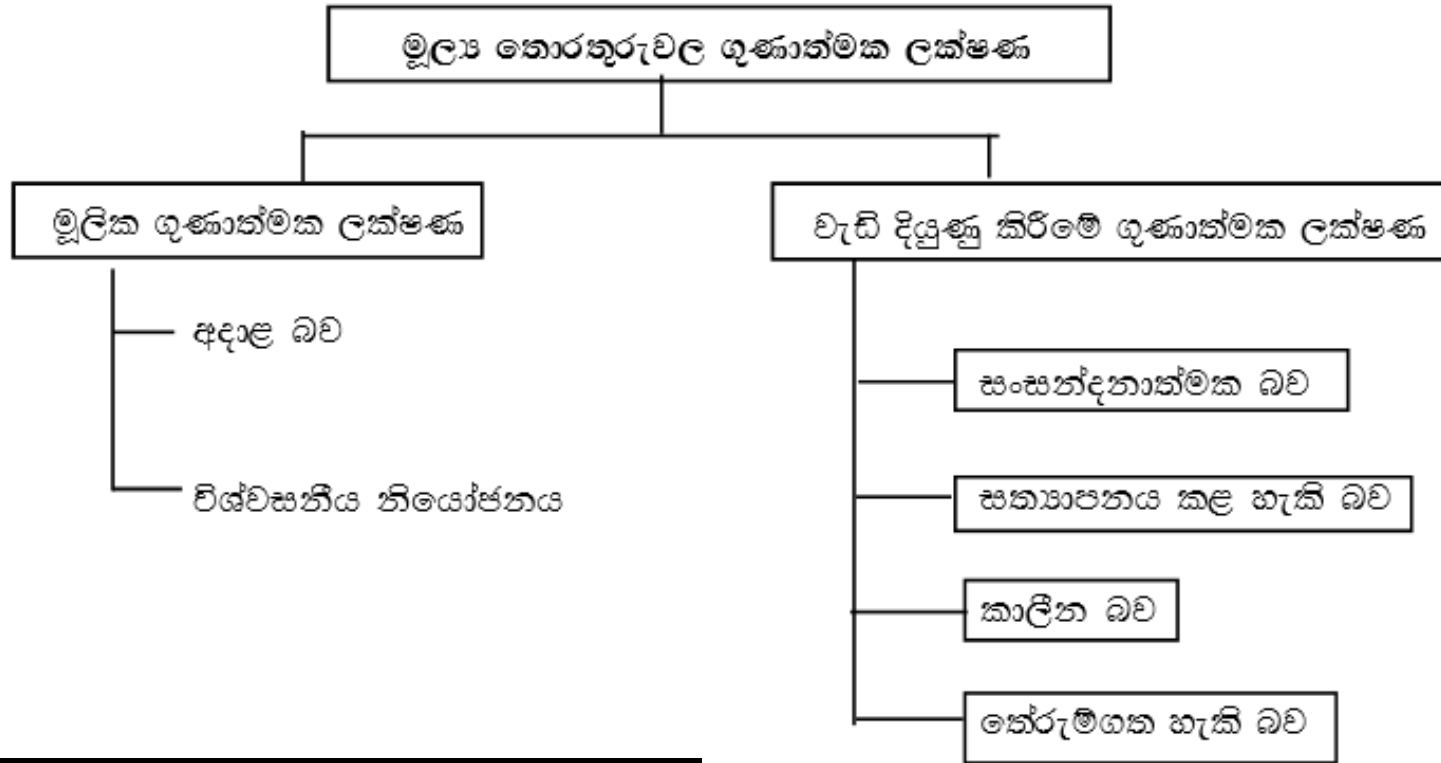
පසුගිය ජර්ශන පත්ර

	2008	2013	2014	2015	2017
වැටුප් සම්බන්ධ ගැටළු	20				15
ලාභ අනුපාත					5
ගිණුම්කරණ සමීකරණ , ජනලේ සටහන් හා නියායන්මක කරුණු , ක්ෂය සම්බන්ධව	20	10	20	6	17
විගණනය සම්බන්ධ		4			3
ජරසම්පාදනය , කොග හා ගබඩා සම්බන්ධව	8	8	5	20	20
සමිති ගිණුම්	30		20	14	
මුදල් රෙගුලාසි , මුල්ය පාලනයන් හා හා සටහන්	12	23	35	14	
බැංකු සැසඳුම්	20	15		6	
අවිනිශ්චිත ගිණුම්		20			

01. ගිණුම්කරණයේ අවශ්‍යතාවය

- * ව්‍යාපාරය ප්‍රමාණවත් ලාභයක් උපයා තිබේ ද යන්න දැන ගැනීම
- * ව්‍යාපාරයේ මූල්‍ය තත්ත්වය සතුටුදයක ද යන්න දැන ගැනීම
- * නීතිමය අවශ්‍යතා ඉටුකිරීම (සමහර ව්‍යාපාර සඳහා ගිණුම් වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම නීතියෙන් අනිවාර්ය කර ඇත)
- * ගනුදෙනු අමතක වීම හා අතපසු වීම ආදිය තුළින් සිදුවිය හැකි අවාසි අවම කර ගැනීම හා මූල්‍ය කටයුතු ක්‍රමවත් කිරීම

මෙම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම පිණිස ගිණුම්කරණය මගින් විවිධ ස්වරූපයේ වාර්තා ඇල්මැති පාර්ශ්ව වෙත සපයනු ලැබේ. මෙම වාර්තා මූල්‍ය ප්‍රකාශ ලෙස හැඳින්වේ. මෙම වාර්තාවලට පදනම වන්නේ ව්‍යාපාර ගනුදෙනු ය.

Past Paper 2017 – B (Q.6)- ආ

02. ගිණුම්කරණ සමීකරණය

$$\text{වත්කම්} = \text{හිමිකම} + \text{වගකීම්}$$

වත්කම්

ව්‍යාපාරයක සිදු වූ අතීත ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ජනිත වූ සම්පත් වත්කම් ලෙස කෙටියෙන් හැඳින්විය හැකි ය.

නිදසුන් :-

ව්‍යාපාරය විසින් මිලට ගත් යන්ත්‍ර

ව්‍යාපාරය විසින් මිලට ගත් මෝටර් රථ

වගකීම්

අතීත ගනුදෙනුවක හෝ සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වන ව්‍යාපාරය විසින් ගෙවිය යුතු අගය වගකීම් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

නිදසුන් :-

බැංකුවකින් ලබාගත් ණය මුදලක්

මෙම වගකීම් අනාගතයේ දී ආපසු ගෙවීම් සඳහා ව්‍යාපාරය බැඳී සිටී. ඒ නිසා ම මේවා වර්තමාන බැඳීම් ලෙස සැලකිය හැකි ය. එසේ ම මෙම වගකීම් බේරුම් කිරීමේ දී ව්‍යාපාරයට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබාදෙන සම්පත් හෙවත් වත්කම් ව්‍යාපාරයෙන් පිටතට ගලායාමක් සිදු වේ.

හිමිකම

ව්‍යාපාරයෙහි වගකීම් පවතින්නේ නම් ව්‍යාපාරයේ වත්කම්වලින් කොටසක් එම වගකීම් බේරුම් කිරීම සඳහා භාවිත කළ යුතු ය. එසේ වගකීම් බේරුම් කළ පසුව ඉතිරිවන වත්කම් ප්‍රමාණය හිමිකරුවන්ට අයත් වේ.

ව්‍යාපාරයක හිමිකරුවන් වෙනුවෙන් පවතින වත්කම් ප්‍රමාණය හිමිකම ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

ආදායම් සහ වියදම්

ලාභය යනු ආදායම්වලින් වියදම් අඩු කළ පසු ලැබෙන අගයයි. ඒ අනුව,

$$\text{ලාභය} = \text{ආදායම්} - \text{වියදම්}$$

ලාභය අයත් වන්නේ හිමිකරුට ය. එම නිසා ලාභය හිමිකමට එකතු වේ. ලාභය වෙන ම ගණනය කර හිමිකමට එකතු කළ හැකි ය. එසේ නැතහොත් ආදායම් හිමිකමට එකතු කර වියදම් අඩුකළ හැකි ය. වෙනත් ලෙසකට කිවහොත් ආදායම් නිසා හිමිකම වැඩි වී වියදම් නිසා හිමිකම අඩු වේ.

20XX අගෝස්තු මාසයේ පළමු සතිය තුළ පහත ගනුදෙනු සිදු විය.

1. විකිණීම සඳහා රු. 100 000 වටිනා භාණ්ඩ තොගයක් මිලදී ගැනීම
2. රු. 100 000 කට මිලට ගත් භාණ්ඩ තොගයක් රු. 125 000 කට අත්පිට මුදලට විකිණීම
3. බැංකු ණයෙන් රු. 50 000ක් පියවීම
4. වැටුප් සඳහා රු. 10 000ක් ගෙවීම
5. ව්‍යාපාරයේ විකිණීමට ඇති භාණ්ඩවලින් රු. 20 000ක් පිරිවැය වූ භාණ්ඩ සඳමිණි තම පෞද්ගලික පරිභෝජනය සඳහා ගැනීම
6. රු. 50 000ක් වටිනා ලී බඩු කාර්යාලයේ ප්‍රයෝජනය සඳහා මිලදී ගැනීම
7. විකිණීම සඳහා රු. 200 000ක් වටිනා භාණ්ඩ ණය පදනම මත මිලදී ගැනීම
8. රු. 60 000කට මිලට ගත් භාණ්ඩ තොගයක් රු. 100 000කට ණයට විකිණීම
9. රු. 80 000ක් ණයගැතියන්ගෙන් ලැබීම
10. රු. 50 000ක් ණයහිමියන්ට ගෙවීම

6.2 ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමය

සෑම ගනුදෙනුවකින් ම ගිණුම්කරණ සමීකරණට ද්විත්ව බලපෑමක් සිදුවන බවත් එම බලපෑම සටහන් කරන්නේ ගිණුම්වල බවක් ඉහත දී සඳහන් කර ඇත. එසේ ගනුදෙනුවක ද්විත්ව බලපෑම සටහන් කරන විට එකම වටිනාකම වෙනම ම ගිණුම් දෙකක සටහන් කිරීමට සිදු වේ. සෑම ගිණුමක ම හර සහ බැර වශයෙන් දෙපැත්තක් ඇත. කිසියම් ගනුදෙනුවක වටිනාකම එක් ගිණුමක හර පැත්තේ සටහන් කළ හොත් තවත් ගිණුමක බැර පැත්තේ සටහන් කළ යුතු ය. මෙසේ ගනුදෙනුවක ද්විත්ව බලපෑම පෙන්නුම් කිරීම සඳහා එක ම වටිනාකම වෙනුවෙන් හර සහ බැර වශයෙන් සටහන් ඇතිවන පරිදි ගිණුම් තැබීමේ ක්‍රමය ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමය වේ.

01. වත්කම් ගිණුම්

නිදසුන් :-

ගොඩනැගිලි ගිණුම, ණයගැති ගිණුම,
මුදල් ගිණුම

02. වගකීම් ගිණුම්

නිදසුන් :-

බැංකු ණය ගිණුම, ණයගිම් ගිණුම,
ගෙවිය යුතු විදුලි ගාස්තු ගිණුම

03. හිමිකම් ගිණුම

නිදසුන් :-

ප්‍රාග්ධන ගිණුම, ගැනිලි ගිණුම

04. ආදායම් ගිණුම

නිදසුන් :-

විකුණුම් ගිණුම, කොමිස් ආදායම් ගිණුම,
පොලී ආදායම් ගිණුම

05. වියදම් ගිණුම

නිදසුන් :-

වැටුප් ගිණුම, රක්ෂණ ගාස්තු ගිණුම,
විදුලි ගාස්තු ගිණුම

ගිණුම් වර්ගය	වැඩි වීම	අඩු වීම
වත්කම් ගිණුම්	හර	බැර
වගකීම් ගිණුම්	බැර	හර
හිමිකම් ගිණුම්	බැර	හර
ආදායම් ගිණුම්	බැර	හර
වියදම් ගිණුම්	හර	බැර

ලෙජරය

ව්‍යාපාරයක එක් එක් වත්කම් වර්ගය වෙනුවෙන් වෙන වෙන ම ගිණුම බැගින් පවත්වාගෙන යා යුතුය. ඒ අනුව මෝටර් රථ ගිණුම, ලී බඩු ගිණුම, මුදල් ගිණුම යනාදී වශයෙන් වත්කම් ගිණුම් ගණනාවක් ම තිබිය හැකි ය. මේ ආකාරයට හිමිකම්, වගකීම්, ආදායම් හා වියදම් යනාදිය සඳහා ද ගිණුම් ගණනාවක් තිබිය හැකි ය. මෙම ගිණුම් සියල්ලෙහි ම එකතුව ලෙජරය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. මේ නිසා ව්‍යාපාර ගනුදෙනු ගිණුම්වල සටහන් කිරීම ඒවා ලෙජරයෙහි සටහන් කිරීම ලෙස ද හැඳින්විය හැකි ය.

නාමලේගේ ව්‍යාපාරයේ 20XX ජනවාරි මස තුළ සිදු වූ ගනුදෙනු කිහිපයක් පහත දක්වා ඇත.

- ජනවාරි 01 රු. 300 000ක ප්‍රාග්ධනය යෙදවීම
- 02 ව්‍යාපාරයේ පරිහරණය සඳහා රු. 50 000ක උපකරණ මිලදී ගැනීම
- 03 රු. 80 000ක භාණ්ඩ තොගයක් ණයට ගැනීම
- 04 අයිතිකරුගේ නිවසේ රු. 5 000ක දුරකථන බිල ව්‍යාපාරයේ මුදලින් ගෙවීම
- 05 රු. 50 000ක භාණ්ඩ අත්පිට මුදලට විකිණීම
- 06 රු. 7 000ක රක්ෂණ ගාස්තු ගෙවීම
- 07 රු. 40 000ක භාණ්ඩ තොගයක් මිලදී ගැනීම
- 08 රු. 20 000ක මුදල් ණයහිමියන්ට ගෙවීම

ඉහත සඳහන් ගනුදෙනු ගිණුම්ගත කරන්න.

මූලික සටහන් පොත් හැඳින්වීම

මේ අනුව ව්‍යාපාරයක සිදුවන සෑම ගනුදෙනුවක් ම ලෙජර ගිණුම්වල සටහන් කිරීමට ප්‍රථම එම ගනුදෙනු සිදු වූ අනුපිළිවෙලින් පොදුවේ පිළිගත් ක්‍රමයකට අනුව පළමුවෙන් ම සටහන් කරන පොත් මූලික සටහන් පොත් යනුවෙන් හැඳින්වේ.

ගනුදෙනු වර්ගය	මූලික සටහන් පොත
මුදල් ලැබීම් හා මුදල් ගෙවීම් සම්බන්ධ ගනුදෙනු	මුදල් පොත
බැංකු ජංගම ගිණුම් මගින් සිදුකෙරෙන ගනුදෙනු	බැංකු ගිණුම
සුළු මුදල් ගනුදෙනු	සුළු මුදල් පොත
වෙළෙඳ භාණ්ඩ ණයට ගැනීම	ගැනුම් ජ'නලය
වෙළෙඳ භාණ්ඩ ණයට විකිණීම	විකුණුම් ජ'නලය
වෙනත් ගනුදෙනු	පොදු ජ'නලය

මූලික සටහන් පොත	මූලාශ්‍ර ලේඛන
මුදල් පොත	ලදුපත්, ගෙවීම් වවුචර
බැංකු ගිණුම	තැන්පත් කිරීමේ කුවිතාන්සි, ගෙවීම් වවුචර, බැංකු ප්‍රකාශය, අගුරු චෙක්පත් දැනුම් දීමේ නිවේදනය
සුළු මුදල් පොත	සුළු මුදල් ගෙවීම් වවුචර
ගැනුම් ජ'නලය	ගැනුම් ඉන්වොයිසිය
විකුණුම් ජ'නලය	විකුණුම් ඉන්වොයිසිය
පොදු ජ'නලය	ජ'නල් වවුචරය

මුදල් ගනුදෙනු සටහන් කිරීම

මුදල් යනු ව්‍යාපාරයක වත්කමකි. මුදල් ලැබීම් නිසා වත්කම් වැඩිවන අතර මුදල් ගෙවීම් නිසා වත්කම් අඩු වේ. මේ නිසා මුදල් පොතෙහි ගනුදෙනු සටහන් කරන විට වත්කම් ගිණුම්වලට අදාළ ද්විත්ව සටහන් රීතිය යොදා ගත යුතු ය.

මුදල් ලැබීම් මුදල් පොතට හර කෙරේ (වත්කම් වැඩිවීම හර යන රීතිය)

මුදල් ගෙවීම් මුදල් පොතට බැර කෙරේ (වත්කම් අඩුවීම බැර යන රීතිය)

03. බැංකු සැසඳුම් ප්‍රකාශන

බැංකු ජංගම ගිණුම් මගින් සිදු කෙරෙන ගනුදෙනු

01. බැංකුවේ මුදල් තැන්පත් කිරීම

ජංගම ගිණුමක් ආරම්භ කිරීමේ දී යම් නියමිත මුදල් ප්‍රමාණයක් බැංකුවේ තැන්පත් කළ යුතුවේ. ඊට අමතර ව ව්‍යාපාරයට ලැබෙන මුදල් බැංකු ගිණුමේ තැන්පත් කිරීම සිදු කෙරේ. බැංකුවේ මුදල් තැන්පත් කළ විට බැංකු ජංගම ගිණුමේ ශේෂය වැඩිවන අතර ව්‍යාපාරයේ මුදල් ශේෂයෙහි අඩුවීමක් සිදු වේ.

ඒ අනුව මුදල් තැන්පත් කිරීම් ගිණුම් ගත කරන්නේ පහත සඳහන් පරිදි ය.

බැංකු ගිණුම	හර
මුදල් පොත	බැර

02. ව්‍යාපාරයට ලැබෙන චෙක්පත් බැංකුවේ තැන්පත් කිරීම

චෙක්පත් තැන්පත් කිරීම නිසා ව්‍යාපාරයේ බැංකු ගිණුමේ මුදල් වැඩිවේ. ණයගැතියන් ගෙන්, අත්පිට විකුණුම්වලින් යනාදී වශයෙන් චෙක්පත් ලැබෙන අතර ඒවා ලැබුණු අවස්ථාවේ දී මුලින් ම මුදල් පොතට හර කරන බව මීට පෙර පැහැදිලි කර ඇත.

එසේ මුදල් පොතේ හරට සටහන් කළ චෙක්පත් පසු ව බැංකුවේ තැන්පත් කරන විට පහත දැක්වෙන පරිදි ද්විත්ව සටහන තැබිය යුතු වේ.

03. චෙක්පත් නිකුත් කිරීම

ණයහිමියන්ට ගෙවීම්, ගැනුම්, වියදම් ආදිය සඳහා චෙක්පත් නිකුත් කිරීම මගින් ගෙවීම් කළ හැකි ය. චෙක්පත් නිකුත් කිරීමේ දී ඒවා සම්පූර්ණ කර ඊට අදාළ මූලික තොරතුරු චෙක්පොතෙහි ඉතිරි වන කුඩා කොටස වන පිළිපතේ ද සටහන් කර නිකුත් කිරීම සාමාන්‍යයෙන් සිදුවන්නකි.

චෙක්පත් මගින් ගෙවීම් සිදු කළ විට බැංකුවේ ඇති මුදල් ප්‍රමාණය අඩුවේ. අදාළ ද්විත්ව සටහන පහත පරිදි වේ.	
වියදම් ගිණුම හෝ ගෙවීමට අදාළ ගිණුම	හර
බැංකු ගිණුම	බැර

04. චෙක්පත් අගරු වීම

චෙක්පත් අවිධිමත් ව ලියා තිබීම, ජංගම ගිණුමේ මුදල් නොතිබීම, චෙක්පතට තබා ඇති අත්සන ආදර්ශ අත්සනට වඩා වෙනස්වීම යනාදී හේතු මත බැංකුව විසින් චෙක්පත් ප්‍රතික්ෂේප කරන අවස්ථා ඇති අතර එය චෙක්පත් අගරු වීම ලෙස හඳුන්වයි.

මේ අනුව තැන්පත් කළ චෙක්පත් මෙන් ම නිකුත් කළ චෙක්පත් ද අගරු විය හැකි ය. චෙක්පත් අගරු වීමට අදාළ නිවේදනයක් බැංකු විසින් ව්‍යාපාරයට (ජංගම ගිණුම් හිමියාට) එවනු ලබයි.

තැන්පත් කළ චෙක්පත් අගරු වීම

අත්පිට විකුණුම්වලින්, ණයගැතියන්ගෙන් ආදී ලෙස ලැබී ඇති චෙක්පත් බැංකුවේ තැන්පත් කර ව්‍යාපාරය විසින් එම අගය බැංකු ගිණුමට හර කරනු ලැබේ. එසේ සිදු කරන්නේ බැංකු ගිණුමේ ශේෂය වැඩිවන බැවිනි. එහෙත් බැංකුව විසින් මෙම චෙක්පත අගරු කළ විට සත්‍ය වශයෙන් බැංකු ශේෂය වැඩි වී නැත. එම නිසා තැන්පත් කළ අවස්ථාවේ තැබූ හර සටහන ඉවත් කළ යුතු ය. මෙහි දී බැංකු ගිණුමෙන් අගරු වූ චෙක්පතේ වටිනාකම ඉවත්කර චෙක්පත ලබාදුන් පාර්ශ්වයෙන් නැවත අයකර ගත යුතු මුදලක් ලෙස දැක්විය යුතු ය. ඒ අනුව අගරු වූ චෙක්පතේ වටිනාකම පහත සඳහන් පරිදි සටහන් කළ යුතු ය.

ණයගැති ගිණුම	හර
බැංකු ගිණුම	බැර

නිදසුන :-

ණයගැතියන්ගෙන් ලැබී බැංකුවේ තැන්පත් කළ රු. 8 000ක චෙක්පත අගරු වූ බව බැංකුව දැනුම් දෙන ලදී.

මෙහිදී අගරු වූ චෙක්පතෙහි අගය සටහන් කිරීමට අදාළ ද්විත්ව සටහන වන්නේ,

ණයගැති ගිණුම	හර	රු. 8 000
බැංකු ගිණුම	බැර	රු. 8 000

නිකුත්කළ චෙක්පත් අගරු වීම

චෙක්පත් නිකුත් කිරීමේ දී අදාළ විෂදම් ගිණුම හෝ අදාළ චෙතක් ගිණුම් හර කර බැංකු ගිණුම බැර කළ යුතු බව මීට පෙර දක්වන ලදී. එසේ නිකුත් කළ චෙක්පත් අගරු වීමේ දී චෙක්පත නිකුත් කළ අවස්ථාවේ තබා ඇති සටහන ඉවත් කළ යුතු වේ. එය සිදු කරන්නේ චෙක්පත නිකුත් කිරීමේ දී තැබූ සටහනට ප්‍රතිවිරුද්ධ සටහනක් තැබීමෙන් ය. ඒ අනුව නිකුත් කළ චෙක්පත් අගරු වනවිට පහත සඳහන් පරිදි සටහන් කළ යුතු ය.

බැංකු ගිණුම	හර
අදාළ අනෙක් ගිණුම	බැර

නිදසුන :-

ණයහිමියන් සඳහා ව්‍යාපාරය නිකුත් කළ රු. 15 000ක චෙක්පතක් අගරු වූ බව බැංකුව දැනුම් දීම

චෙක්පත අගරු වීම සටහන් කිරීමට අදාළ ද්විත්ව සටහන වන්නේ

බැංකු ගිණුම	හර	රු. 15 000
ණයහිමි ගිණුම	බැර	රු. 15 000

බැංකු අයිතිය

බැංකු ජංගම ගිණුමේ පවතින මුදල් ප්‍රමාණය ඉක්මවා චෙක්පත් නිකුත් කිරීමේ පහසුකම වාණිජ බැංකු විසින් ගිණුම් හිමියන්ට ලබා දෙන අවස්ථා ඇත. එවැනි පහසුකමක් බැංකු අයිතිය ලෙස හැඳින්වේ. ඒ අනුව ව්‍යාපාරය විසින් බැංකු ගිණුමේ පවතින මුදල් ප්‍රමාණය ඉක්මවා චෙක්පත් නිකුත් කළහොත් බැංකු ගිණුමේ හර පැත්තේ එකතුවට වඩා එහි බැර පැත්තේ එකතුව වැඩි වීමෙන් බැංකු ගිණුමේ බැර ශේෂයක් ලැබේ. එලෙස පවතින බැර ශේෂය බැංකු අයිතිය වන අතර එය ව්‍යාපාරයේ වගකීමක් වේ. ඒ අනුව ගිණුමේ පවතින ශේෂය ඉක්මවා චෙක්පත් නිකුත් කළ විට බැංකුව එම චෙක්පත්වලට ගෙවීම් කිරීම නිසා ගිණුම් හිමියා බැංකුවට ණයගැති වන අගය බැංකු අයිතිය ලෙස හැඳින්වේ.

නිදසුන :-

20XX.07.01 දිනට සමාධිගේ ව්‍යාපාරයේ බැංකු ගිණුමේ තිබූ වාසිදයක ශේෂය (හර ශේෂය) රු. 12 000 කි. ජූලි මාසය තුළ දී බැංකු ගිණුම සමග සිදුකළ ගනුදෙනු පහත දැක්වේ.

20XX.07.05 මුදල් තැන්පත් කිරීම් රු. 8 000 කි.

ලැබී ඇති වෙක්පත් තැන්පත් කිරීම්.

- 20XX.07.08 විකුණුම්වලින් ලැබී තිබුණු රු. 9 000ක වෙක්පත (වෙ.අ.20)
- 20XX.07.15 කුලී ආදායම් සඳහා ලැබී තිබුණු රු. 7 000ක වෙක්පත (වෙ.අ.114)
- 20XX.07.20 ණයගැතියකුගෙන් ලැබී තිබුණු රු. 6 000ක වෙක්පත (වෙ.අ.95)

වෙක්පත් නිකුත් කිරීම්.

- 20XX.07.12 ණයහිමියන්ට රු. 16 000 (වෙ.අ.33)
- 20XX.07.22 සේවක වැටුප් සඳහා රු. 15 000 (වෙ.අ.34)
- 20XX.07.25 ගැනුම් සඳහා රු. 25 000 (වෙ.අ.35)

හර		බැංකු ගිණුම				බැර	
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු
20xx.07.01	ශේෂය ඉ/ගෙ		12 000	20xx.07.12	ණයහිමි (33)		16 000
07.05	මුදල්		8 000	07.22	වැටුප් (34)		15 000
07.08	මුදල් (20)		9 000	07.25	ගැනුම් (35)		25 000
07.15	මුදල් (114)		7 000				
07.20	මුදල් (95)		6 000				
07.31	ශේෂය ප/ගෙ		14 000				
			56 000				56 000
				08.01	ශේෂය ඉ/ගෙ		14 000

බැංකු ප්‍රකාශය (Bank Statement)

බැංකු ජංගම ගිණුමක් හිමි අයෙකුට බැංකුව විසින් සාමාන්‍යයෙන් මසකට වරක් වාර්තාවක් එවනු ලැබේ. අදාළ මාසය තුළ බැංකුව විසින් ගිණුමට කළ හර කිරීම්, බැර කිරීම් සහ ශේෂය එහි දැක්වේ. වර්තමානයේ දී නම් සාමාන්‍යයෙන් සිදු කෙරෙන්නේ සලකා බලන මාසයට අදාළ ව බැංකුවේ පවතින ගිණුමේ පරිගණක මුද්‍රිත පිටපතක් ව්‍යාපාරයට එවීමයි. මෙසේ බැංකුව එවනු ලබන වාර්තාව හෙවත් ගිණුමේ මුද්‍රිත පිටපත බැංකු ප්‍රකාශය හෙවත් බැංකු ගිණුම් විස්තරය ලෙස හැඳින්වේ.

STATEMENT OF ACCOUNT				
Branch Name / Code		CITY BRANCH		Date
Account Number		Currency LKR		
Date	Particulars	Payments	Receipts	Balance
31/07	BALANCE B/F			34,654.10DR
01/08	CASH DEPOSIT	.00	13,000.00	21,654.10DR
01/08	ACH CLR 0174024	39,000.00	.00	60,654.10DR
02/08	CASH DEPOSIT	.00	10,000.00	50,654.10DR
05/08	CASH DEPOSIT	.00	7,000.00	43,654.10DR
06/08	ACH CLR 0174023	20,800.00	.00	64,454.10DR
06/08	CASH DEPOSIT	.00	9,000.00	55,454.10DR
07/08	CASH DEPOSIT	.00	5,000.00	50,454.10DR
08/08	CASH DEPOSIT	.00	5,000.00	45,454.10DR
12/08	CASH DEPOSIT	.00	5,000.00	40,454.10DR
13/08	CASH DEPOSIT	.00	12,000.00	28,454.10DR
14/08	CASH DEPOSIT	.00	29,000.00	545.90
15/08	CHQ BOOK CHARGES	375.00	.00	170.90
22/08	CASH DEPOSIT	.00	12,000.00	12,170.90
23/08	ACH CLR 0182330	25,000.00	.00	12,829.10DR
23/08	CASH DEPOSIT	.00	13,000.00	170.90
26/08	CASH DEPOSIT	.00	10,000.00	10,170.90
27/08	ACH CLR 0182327	4,000.00	.00	6,170.90
27/08	CASH DEPOSIT	.00	10,000.00	16,170.90
27/08	ACH CLR 0182329	9,595.00	.00	6,575.90
29/08	ACH CLR 0182334	5,400.00	.00	1,175.90
30/08	CASH DEPOSIT	.00	10,000.00	11,175.90
30/08	OD CHG SYS-GENERATED	425.78	.00	10,750.11
30/08	BALANCE C/F			10,750.11
	TOTAL UNREALIZED CHEQUES			.00
	TOTAL DEPOSITS 14 items		150,000.00	
	TOTAL WITHDRAWALS 7 items	104,595.79		

බැංකු ගිණුමේ අවසාන ශේෂය සහ බැංකු ප්‍රකාශයේ අවසාන ශේෂය එකිනෙකට වෙනස් වීම සඳහා බලපාන හේතු

01. නිකුත් කළ නමුත් ගෙවීම් සඳහා බැංකුවට ඉදිරිපත් නොකළ චෙක්පත්
02. තැන්පත් කළ නමුත් නිෂ්කාශනය නොවූ චෙක්පත්
03. සෘජු ප්‍රේෂණ
04. ස්ථාවර නියෝග මත ගෙවීම්
05. බැංකු ගාස්තු සහ චෙක්පොත් ගාස්තු

ඉහත සඳහන් කළ ආකාරයට ව්‍යාපාරයේ පොත්වල බැංකු ගිණුමේ අවසාන ශේෂය සහ බැංකු ප්‍රකාශයේ දැක්වෙන ශේෂය අතර වෙනසක් පැවතිය හැකි ය.

ඒ සඳහා

- * බැංකු ගිණුමේ හර පැත්ත, බැංකු ප්‍රකාශයේ බැර තීරුව සමගත්
- * බැංකු ගිණුමේ බැර පැත්ත, බැංකු ප්‍රකාශයේ හර තීරුව සමගත් සැසඳිය යුතු ය.

මෙම වෙනස්කම් ගැලපීම් හා සැසඳීම සඳහා පියවර දෙකක් අනුගමනය කළ යුතු වේ.

01. ව්‍යාපාරයේ බැංකු ගිණුමේ ශේෂය සංශෝධනය කිරීම

02. සංශෝධිත බැංකු ශේෂය යොදා ගනිමින් බැංකු සැසඳුම් ප්‍රකාශය පිළියෙල කිරීම

ව්‍යාපාරයේ දැක්වෙන බැංකු ගිණුමේ ශේෂය සංශෝධනය කිරීම

01. සෘජු ප්‍රේෂණ ලැබීම් (ණයගැති ප්‍රේෂණ)

02. ස්ථාවර නියෝග මත ගෙවීම් (බැංකු ණය වාරිකය)

03. බැංකුව ගිණුමෙන් අයකරගෙන ඇති ගාස්තු

සෘජු ප්‍රේෂණ ලැබීම් මගින් බැංකු ගිණුමේ ශේෂය වැඩි විය යුතු ය. මේ නිසා සෘජු ප්‍රේෂණ බැංකු ගිණුමට හර කළ යුතු ය.

ස්ථාවර නියෝග මත සිදුකළ ගෙවීම් සහ බැංකුව විසින් ගිණුමෙන් අයකළ ගාස්තු නිසා බැංකු ශේෂය අඩු විය යුතු ය. එම නිසා බැංකු ගිණුමට ස්ථාවර නියෝග මත සිදුකළ ගෙවීම්, බැංකුව අයකළ ගාස්තු යනාදිය බැර කළ යුතු ය.

ඉහත ආකාරයට ගැලපීම් සිදුකළ පසු බැංකු ගිණුමේ සංශෝධිත ශේෂය ලැබේ.

සංශෝධිත බැංකු ශේෂය යොදා ගනිමින් බැංකු සැසඳුම් ප්‍රකාශය පිළියෙල කිරීම

සංශෝධිත බැංකු ගිණුමේ ශේෂය පිළියෙල කිරීමෙන් පසු එම ශේෂය තව දුරටත් බැංකු ප්‍රකාශයේ ශේෂය සමග නොගැළපෙන්නේ නම් බැංකු ශේෂයන්ගේ වෙනසට පහත සඳහන් හේතු ප්‍රධාන වශයෙන් අදාළ වේ.

- ★ තැන්පත් කළ නමුත් නිෂ්කාගනය නොවූ චෙක්පත්වල වටිනාකම
- ★ නිකුත් කළ නමුත් බැංකුවට ඉදිරිපත් නොවූ චෙක්පත්වල වටිනාකම

ඒ අනුව,

නිකුත් කළ නමුත් එම කාලසීමාව තුළ බැංකුවට ඉදිරිපත් නොකළ චෙක්පත් පැවතීම නිසා බැංකු ප්‍රකාශයේ සඳහන් ශේෂයට වඩා බැංකු ගිණුමේ ශේෂය අඩු ය. එබැවින් බැංකුවට ඉදිරිපත් නොවූ චෙක්පත් බැංකු සැසඳුම් ප්‍රකාශයේ බැංකු ගිණුමේ සංශෝධිත ශේෂයට එකතු කිරීමක් වශයෙන් දැක්විය යුතු ය.

තැන්පත් කළ නමුත් අදාළ කාලසීමාව තුළ නිෂ්කාගනය නොවූ චෙක්පත් පැවතීම නිසා බැංකු ගිණුමේ ශේෂය බැංකු ප්‍රකාශයේ ශේෂයට වඩා වැඩි ය. එබැවින් සංශෝධිත බැංකු ශේෂයෙන් නිෂ්කාගනය නොවූ චෙක්පත්වල වටිනාකම අඩු කිරීමක් වශයෙන් දැක්විය යුතු ය.

ඉහත හේතු දෙක ඇතුළත් කර බැංකු සැසඳුම් විස්තරය පිළියෙල කළ විට ලැබෙන ශේෂය බැංකු ප්‍රකාශයේ සඳහන් ශේෂය වේ.

.....බැංකු සැසඳුම් ප්‍රකාශනය

	රු.	රු.
මුදල් පාලන ගිණුමේ/මුදල් ගිණුමේ සංශෝධිත ශේෂය		× × ×
එකතු කළා :		
ඉදිරිපත් නොවූ චෙක්පත්	× ×	
බැංකු ප්‍රකාශනයේ සිදු වී ඇති වැරදිම්	× ×	× ×
		× × ×
අඩු කළා :		
නිෂ්කාශණය නොවූ චෙක්පත්	× ×	
බැංකු ප්‍රකාශනයේ සිදු වී ඇති වැරදිම්	× ×	(× ×)
(2)		
බැංකු ප්‍රකාශනයට අනුව ශේෂය		× × ×

Past Paper 2013 – B (Q.6)

Past Paper 2008 – II (Q.4)

Past Paper 2015 – B (Q.4)

නදීකාගේ ව්‍යාපාරයේ 20XX ජූලි මාසය සඳහා බැංකු ගිණුම හා බැංකු ප්‍රකාශය පහත දැක්වේ.

හර		බැංකු ගිණුම		බැර			
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු.
20XX.07.01	ශේෂය 9/ගෙ		15 000	20XX.07.06	ණයගිම්මේ (112)		10 000
07.05	මුදල් තැන්පතු		8 000	07.18	ණයගිම්මේ (113)		4 000
07.12	වෙක් තැන්පතු (65)		12 000	07.23	ණයගිම්මේ (114)		16 000
07.13	වෙක් තැන්පතු (46)		5 000	07.31	ශේෂය ප/ගෙ		31 000
07.20	මුදල් තැන්පතු		7 000				
07.28	වෙක් තැන්පතු (58)		14 000				
			61 000				61 000
08.01	ශේෂය 9/ගෙ		31 000				

20XX ජූලි මාසය සඳහා බැංකු ප්‍රකාශය

දිනය	විස්තරය	හර	බැර	ශේෂය
20XX.07.01	ශේෂය 9/ගෙ			15 000
07.05	මුදල්		8 000	23 000
07.07	වෙක් 112	10 000		13 000
07.15	වෙක් 65		12 000	25 000
07.16	වෙක් 46		5 000	30 000
07.18	ණයගැති ප්‍රේෂණ		11 000	41 000
07.20	මුදල් තැන්පතු		7 000	48 000
07.22	වෙක් 113	4 000		44 000
07.25	ස්ථාවර නියෝග (බැංකු ණය වාරිකය)	18 000		26 000
07.31	බැංකු ගාස්තු	3 000		23 000

ඉහත නිදසුනේ දැක්වෙන පරිදි

20XX.07.31 දිනට ව්‍යාපාරයේ බැංකු ගිණුමේ වාසිදායක ශේෂය රු. 31 000කි.

20XX.07.31 දිනට බැංකු ප්‍රකාශයේ දැක්වෙන ශේෂය රු. 23 000කි.

ශේෂ දෙකේ වටිනාකම එකිනෙකට වෙනස් වූ බැවින් වෙනසට හේතු සොයාගත යුතු වේ. එය පහත පරිදි වේ.

දී ඇති නිදසුනට අනුව බැංකු ගිණුම සංශෝධනය කරන ආකාරය පහත දැක්වේ.

හර		බැංකු ගිණුම (සංශෝධිත)		බැර			
දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු	දිනය	විස්තරය	ස. පි	වටිනාකම රු
20XX.07.01 07.18	ශේෂය ඉ/ඔය ශයයැති ප්‍රේෂණ		31 000	20XX.07.25 07.31	බැංකු ශේෂය බැංකු ගාස්තු ශේෂය ප/ඔය		18 000
			11 000				3 000
		42 000				21 000	
		21 000				42 000	
	ශේෂය ඉ/ඔය						

නදීකාගේ ව්‍යාපාරය

20XX ජූලි මාසය සඳහා බැංකු සැසඳුම් විස්තරය

	රු.	රු.
සංශෝධිත බැංකු ශේෂය		21 000
එකතු කළා		
බැංකුවට ඉදිරිපත් නොකළ චෙක්පත (114)	16 000	16 000
අඩු කළා		37 000
නිෂ්කාශනය නොවූ චෙක්පත (58)	14 000	14 000
20XX.07.31 දිනට බැංකු ප්‍රකාශයේ සඳහන් ශේෂය		23 000

ජංගම ගිණුම්

වාණිජ බැංකු විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන විවිධ ගිණුම් වර්ග අතරින් ව්‍යාපාරිකයන්ට බොහෝ සෙයින් වැදගත් වන්නේ ජංගම ගිණුම් ය. ජංගම ගිණුමක් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ චෙක්පත් මගින් ගනුදෙනු කළ හැකි ගිණුමකි.

ජංගම ගිණුමක් පවත්වාගෙන යාමේ වාසි කිහිපයකි.

★ චෙක්පත් මගින් ගෙවීම් කළ හැකි වීම

ව්‍යාපාරිකයන්ට විවිධ ගෙවීම් චෙක්පත් මගින් කළ හැකි වීම නිසා පහසුවක් මෙන් ම ආරක්ෂාවක් ද හිමි වේ.

නිදසුන් :-

සේවක වැටුප්, විදුලි ගාස්තු, රක්ෂණ ගාස්තු යනාදිය චෙක්පත් මගින් ගෙවිය හැකි ය.

★ බැංකු අයිරා පහසුකම් ලබාගත හැකි වීම

★ ස්ථාවර නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීම

★ සෘජු ප්‍රේෂණ රැස් කිරීම

ජංගම ගිණුමක් ඇති ව්‍යාපාරිකයන්ට වෙනත් ආයතනවලින් හා පුද්ගලයන්ගෙන් ලැබෙන මුදල් බැංකුව විසින් ගිණුමට රැස් කරයි.

★ බැංකු ප්‍රකාශය ලැබීම

වෙක්පත්

ජංගම ගිණුම් හිමියෙකු විසින් නිශ්චිත මුදලක් එහි නම් සඳහන් පුද්ගලයාට හෝ රැගෙන එන අයෙකුට ගෙවන ලෙස බැංකුවට කරනු ලබන ලිඛිත නියෝගය වෙක්පත ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. ජංගම ගිණුමක් ආරම්භ කළ විට වෙක්පත් ඇතුළත් වෙක් පොතක් බැංකුවෙන් ලැබේ.

වෙක්පත හා සම්බන්ධ ගනුදෙනුවල දී ඊට සම්බන්ධ වන ප්‍රධාන පාර්ශ්ව තුනකි.

- අණකරු - වෙක්පත ලියා අත්සන් කරන්නා අණකරු වේ. බොහෝවිට අණකරු වන්නේ ජංගම ගිණුම් හිමියා ය.
- අණලදු - අණකරුගේ බැංකුව අණ ලද්දා වේ. එනම් එම ජංගම ගිණුම පවත්වාගෙන යනු ලබන බැංකුව අණලදු වේ.
- ආදායකයා - වෙක්පතෙන් කරනු ලබන ගෙවීම ලබා ගැනීමට හිමිකම් ඇති වෙක්පතෙහි නම සඳහන් පුද්ගලයා ආදායකයා වේ.

මේ අනුව චෙක්පතක් ලිවීමේ දී සැලකිලිමත් විය යුතු වැදගත් කරුණු කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

01. නිවැරදි ව දිනය යෙදීම
02. ආදායකයාගේ නම පැහැදිලි අකුරින් නිවැරදි ව ලිවීම
03. ඉලක්කමෙන් හා අකුරෙන් ලියන වටිනාකම් නිවැරදි වීම
04. අණකරුගේ අත්සන නිවැරදි ව යෙදීම
05. චෙක්පතෙහි සංශෝධන ඇත්නම් ඒවා පැහැදිලි ව නිවැරදි කර අත්සන් මගින් සනාථ කළ යුතු වීම
06. පිළිපතෙහි අදාළ තොරතුරු සඳහන් කිරීම
07. චෙක්පතෙහි ඇති චුම්බක තීන්ත අක්ෂර හැඳුනුම් තීරුවෙහි කිසිවක් නොලිවීම
08. සුදුසු පරිදි රේඛනය කිරීම

Date (සිංහල) 16.01.20XX Date (English) 16.01.20XX Payable to order of (අයවන්නාගේ නම) Rs. 80,000/- (අට දහස පමණි) (අට දහස පමණි)	BOC දික්වැල් ශ්‍රී ලංකා බැංකුව DIKWELLA	Cheque No. 160120XX D D M M Y Y Y Y
Balance B/P Deposits This Cheque Balance C/P	Pay (අයවන්නාගේ නම) රුපියල් 80 000 0075829089 අනුමත අයවන්නා	80 000 අනුමත අයවන්නා
No. 229656	#229656 1040-5976 0075829089	A B C D

චෙක්පත් රේඛනය කිරීම

චෙක්පතක මුහුණත හරහා සමාන්තර රේඛා දෙකක් ඇඳීම චෙක්පතක් රේඛනය කිරීම ලෙස හැඳින්වේ. සමාන්තර රේඛා දෙක තුළ හෝ සමාන්තර රේඛා නොමැති ව බැංකුවක නම සඳහන් කිරීම ද රේඛනයක් ලෙස සලකනු ලැබේ. චෙක්පතට වැඩි ආරක්ෂාවක් ලබා ගැනීම සඳහා චෙක්පත් රේඛනය කරයි. එවිට එහි සඳහන් මුදල බැංකු කවුන්ටරයෙන් ලබාගත නොහැකි වේ. මුදල් ලබා ගැනීම සඳහා රේඛිත චෙක්පත බැංකු ගිණුමක තැන්පත් කළ යුතු වේ. චෙක්පතක් රේඛනය කිරීම මගින් චෙක්පතේ සඳහන් මුදල නියමිත පුද්ගලයාටම ලැබෙන බව තහවුරු කරගත හැකි ය.

චෙක්පත් රේඛනය කිරීම ආකාර දෙකකට සිදු කළ හැකි ය.

1. සාමාන්‍ය රේඛනය

සාමාන්‍ය රේඛනය

2. විශේෂ රේඛනය

චෙක්පතක මුහුණත හරහා සමාන්තර රේඛා දෙකක් ඇඳ ඒ තුළ යම් කොන්දේසියක් ඇතුළත් කර හෝ නොකර සිදුකරන රේඛනය සාමාන්‍ය රේඛනය වේ. සාමාන්‍ය රේඛනය ආකාර කිහිපයකට කළ හැකි ය. බහුල වශයෙන් යෙදෙන සාමාන්‍ය රේඛන කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

විශේෂ රේඛනය

චෙක්පතක මුහුණත හරහා ඇඳ ඇති සමාන්තර රේඛා දෙකක් අතර හෝ සමාන්තර රේඛා නොමැති ව වාණිජ බැංකුවක නමක් සඳහන් කරමින් කරනු ලබන රේඛනය විශේෂ රේඛනයයි. එය පහත දැක්වෙන ආකාරයට කළ හැකි ය.

ඡෙය 1.6 විශේෂ රේඛනය කරන ආකාර කිහිපයක්

මෙම ආකාරයට රේඛනය කළ චෙක්පතක් එම රේඛනය තුළ සඳහන් බැංකුවෙහි ම ගිණුමක තැන්පත් කළ යුතු ය.

චෙක්පත් පිටසන් කිරීම

චෙක්පතේ මුහුණත සඳහන් ආදායකයාගේ නම ඒ ආකාරයටම ඔහුගේම අත් අකුරින් චෙක්පත පිටුපස ලිවීම චෙක්පතක් පිටසන් කිරීමයි. ව්‍යාපාරිකයෙකුට ලැබී ඇති චෙක්පතක් යම් ගනුදෙනුවක් සඳහා වෙනත් ව්‍යාපාරිකයෙකුට පැවරීමේ දී හෝ බැංකු ගිණුමක තැන්පත් කිරීමේ දී මෙලෙස පිටසන් කළ හැකි ය. පිටසන් කිරීම මගින් තහවුරු කරන්නේ තමාට අදාළ චෙක්පත් පිළිබඳ අව්‍යාජ හිමිකමක් පැවති බවයි.

Thank You . Wish you
all the best for your
exam .

Source : GCE O/L commerce study
manual

Thank you